

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Het is een indrukwekkend verhaal, ik kan beter zeggen, het is een indrukwekkende toespraak die Jezus hier houdt, die we te horen krijgen op deze laatste zondag van het kerkelijk jaar, dus eigenlijk op Oudjaar, als we de kerkelijke – en niet de wereldlijke – kalender in aanmerking nemen. Een toespraak die altijd tot de verbeelding heeft gesproken. Er zijn dan ook tal van schilderijen van dit verhaal gemaakt. En dat niet alleen: in tal van kerken, vaak ook boven de deuren van menig kathedraal zijn afbeeldingen in steen van dit slot van de eschatologische rede van Jezus te vinden. Een groots tronende Christus in het midden. De scheiding waar Jezus over spreekt, heeft zich al voltrokken, want rechts van hem zie je de schapen en aan de linkerkant de bokken, en ook de eindbestemming van eenieder, waarover aan het slot gesproken wordt, is al zichtbaar.

Elke keer dus, als je deze kerk of kathedraal nadert, wordt je aan dat laatste oordeel herinnerd. Was dat om de mensen angst en schrik aan te jagen voor dat laatste oordeel? Dat wordt nog wel eens beweerd. Ik vraag het me af of dat ook echt zo is. Jezus schetst hier tenslotte geen Dies Irae, geen ‘Dag van Toorn’, waar je als mens angst voor moet hebben. De sfeer die hier wordt opgeroepen, is anders, is er veel meer één van verbazing en verwondering over wat de Mensenzoon tegen de volkeren zegt.

2. Jezus spreekt hier over de komst van de Mensenzoon ‘aan het eind van de geschiedenis’ (?), ik kan beter zeggen, bij de voleinding van deze wereld. Het moment voor het Laatste Oordeel? Ja, zo wordt dat moment wel genoemd. Maar ik zeg liever dat het gaat om zijn komst bij de voleinding van de wereld. En dan moet u vooral even letten op het woordje ‘einde’ in dat woord voleinding. Dat is hier wel zo passend, want het gaat hier in deze rede van Jezus over de vraag waar het in het leven uit-einde-lijk op aan komt. Waaruit bestaat de essentie van het leven? Als we ons leven overzien, wat was, wat is dan uiteindelijk van gewicht? Waar zou het in het leven echt om moeten draaien? Dat lijkt me een gesprek waard. Ik zou daar graag met u over doorpraten. Ik ben benieuwd wat uw antwoord op die vraag zou zijn: ‘Waar komt het in het leven nou echt, waar komt het nou uiteindelijk op aan?’

3. Het beeld dat hier in Matteüs 25 geschetst wordt, is groots. Dan zou je ook kunnen denken dat het om grootse dingen moet gaan. Maar als je Jezus hoort, dan zie je dat het niets te maken heeft met grootse prestaties die je moet hebben verricht. Er wordt je niet gevraagd of je goed geboerd hebt, of je het in het leven gemaakt hebt, of je er ook echt wat van gemaakt hebt, er wordt je gevraagd of jij een belangrijke uitvinding hebt gedaan en ook niet of je kinderen – zo je die hebt – een prachtige baan hebben waar jij op jouw beurt trots en tevreden over bent en dat graag aan anderen meldt. Jezus laat hier in zijn toespraak zien dat het uiteindelijk om hele andere dingen gaat. Of je iemand die honger heeft, van voedsel hebt voorzien, iemand die dorst had, een glas water hebt gebracht. Of je iemand die ernstig ziek was, hebt bezocht. Of je een vreemdeling een veilige plek hebt gegeven.

Wat mij treft, is allereerst dat het om hele concrete situaties gaat, heel dagelijks ook. Het gaat over brood en drinken, over iemand zonder jas, iemand zonder huis, maar ook over iemand die om wat voor reden dan ook in de gevangenis zit. Waar het uiteindelijk op aan komt? Of je er was, toen je nodig was, en dat je er was met een jas, een glas, een hand, een pleister of een po, dat je naar iemand toeging die in een nare situatie verkeerde en daardoor even zijn of haar situatie kon vertellen. Kijk, zo laat Jezus ons hier horen, dat zijn de momenten, dat zijn de situaties waar het er in het leven echt om gaat.¹

Vier maal brengt hij ze naar voren, als om er geen misverstand te laten ontstaan over het belang om in deze situaties op te treden. Dat je compassie toont, als de situatie daarom vraagt. Vier maal wordt de kern van waar het in het leven echt om draait, geformuleerd om deze onuitwisbaar in

¹ *Tijdschrift voor Verkondiging* 89/6 (2017), 25-28.

ons geheugen te griffen dat de zorg voor de minsten de maatstaf is waaraan elk mens wordt gemeten, waarop hij uiteindelijk wordt beoordeeld.

4. Gemeente, deze redevoering van Jezus mag dan bekend staan als het laatste oordeel, ik zei het eerder. Die formulering wekt de indruk dat het gaat om een beoordeling van je (complete) leven. Hier is echter meer aan de hand. Jezus brengt hier zes situaties naar voren waarop de mens aan het eind wordt getoetst. Ja, het verhaal speelt in de toekomst, maar u en ik begrijpen dat het op het heden, op ons doen en laten van vandaag is gericht.

Zou ik deze toespraak van een titel moeten voorzien, dan zou ik erboven zetten: ‘Het oordeel dat niemand begreep’. Of anders: ‘Het oordeel dat iedereen verraste’. Want zo heb ik er nu wel over gesproken dat we erop beoordeeld worden op onze aandacht en zorg voor de minsten. Maar Jezus’ toespraak is subtieler. Die zet namelijk niet bij de *mensen* die honger of dorst lijden, bij de zieken en de gevangenen. Maar die zet in bij het gegeven dat *hij* hongerig is geweest, en dorstig, dat hij vreemdeling was en naakt, ziek en in de gevangenis. En dat zij die hij aan zijn rechterzijde heeft gezet, daarop hebben gereageerd. Dat zij hem te eten hebben gegeven, te drinken, dat ze hem hebben geherbergd en gekleed, dat ze hem hebben bezocht, toen hij ziek was, en naar hem toe zijn gekomen toen hij in de gevangenis zat.

Zou dat tegen u en mij gezegd worden, we zouden niet meer verbaasd zijn geweest dan deze rechtvaardigen. Totaal niet geweten, zouden we gezegd hebben, en we zouden er net zo hard naar gevraagd hebben hoe dat dan zat: wanneer dan zat u in zo’n situatie dat wij daarop hebben gereageerd, want we hebben het niet gezien.

Hoor dan wat de Koning daarop antwoordt: ‘Voorwaar ik zeg, voor zoveel jij dit aan een van mijn geringste broeders hebt gedaan, heb je het aan mij gedaan.’ Kijk, gemeente, ‘de geringsten’ noemt hij hen, samenvattend. Als ik het in onze taal zou moeten zeggen, dan zeg ik dat het gaat om die mensen die in een samenleving het meest kwetsbaar zijn, die het niet zullen redden als er niemand is die hen in hun situatie nabij is. Toch is dat niet het enige, ik hoop dat u ook gehoord heeft dat hij deze kwetsbaren ‘mijn broeders’ noemt. Wat hij u en mij zo laat horen, is dat deze kwetsbaren zijn familie zijn.

5. En dan moeten we toch ook horen hoe hij spreekt tegen hen die geen oog hebben gehad voor de kwetsbare medemens. Tegen hen spreekt hij namelijk net even anders: ‘Voorwaar ik zeg u, voor zoveel jij het niet aan een van deze geringsten gedaan hebt, heb je het ook aan mij niet gedaan.’ Twee woorden ontbreken daarin, wanneer je hem vergelijkt met de eerdere uitspraak aan het eind ter afronding van het oordeel van de rechtvaardigen: ‘mijn’ en ‘broeder’. Je zou zeggen wat raar, want die kwetsbare medemens blijft toch ‘zijn broeder’. Maar Jezus wil ons hier op een ander punt wijzen. Deze mensen die ter linkerzijde staan, hebben het niet gedaan, hebben geen compassie getoond. Hoe komt dat? Dat komt, omdat ze in die kwetsbare medemens dan ook geen broeder van hem hebben gezien. Had je dat gezien, dat had je dat gedaan, zo zegt Jezus vervolgens over hen die ter rechterzijde heeft gezet.

6. Het brengt me bij het punt van mijn preek vanmorgen. Het punt van de kwetsbare medemens die Jezus ‘zijn broeder’ noemt. Het maakt duidelijk dat Jezus diegene tot zijn familie rekent. En wat hij u en mij wil laten horen, is uitermate herkenbaar: kom je aan mijn familie, dan kom je aan mij. Wat Jezus ons met dit verhaal wil laten horen, is dat je met oog, aandacht en compassie voor de kwetsbare medemens, oog en aandacht en compassie voor Jezus zelf laat zien. Dat is waar het in het leven uiteindelijk om draait.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

*3^e Zondag van de Voleinding, 26 november 2017
Bosbeskapel, Den Haag-Zuidwest
ds. Nico Riemersma*